

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petina enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 102

Sreda, 26. decembra 1934

Leto IX

V znamenju zvezde na Jutrovem

Božič je spomin na rojstvo Kristovo. Kristus je učil najidealnejšo ljubezen do bližnjega, najčistejšo socialno pravičnost. Zato je njegov nauk, ki je že takrat veljal ubožnemu narodu, preprijal milijone človeštva, ki še danes upajo in verujejo v socialno pravico. Človek je človeku brat; ne stori svojemu bližnjemu, kar sam ne želiš; če imaš dve suknji, daj eno bratu, ki je nima. Kako naj bi ta nauk ne učinkoval na vse one, ki prenašajo vse križe in težave socialne bede?

Zato je oznanilo, ki ga sveto pismo pripisuje Kristu, veliko, socialno pravično. Niče mu ne more ugovarjati in mu z besedami ne ugovarja, ker je temelj, na katerem naj se uredi človeška družba: socialna solidarnost ali solidaren boj za pravične razmere v državi.

Mnogo nad tisoč let se vsako leto obhaja božič. Vsako leto bolj čutijo ljudje naraščajoče krivice in z večjim interesom in ljubeznijo pričakujejo, kdaj se uresniči nauk. Prepričani smo, da se uresniči, ker se mora uresničiti. Sicer, človeštvo prenaša bedo in trpljenje, dopušča, da se ga izkorišča in vara s sladkimi obljubami, toda, končno mora biti konec krivice, konec obljub plačila za krivično trpljenje, ker smo vsi ljudje ustvarjeni po božji podobi. Torej enaki.

Isti nauk, kakor ga je temeljno oznanjal Kristus, oznanja tudi delavski razred. Tudi delavski razred pravi: proč z razredi in razrednim sovraštvom, proč s krivicami, za vse ljudi enake pravice! In kaj je to drugega kakor socializem? Socializem zahteva na tem svetu pravico, na onem svetu ni krivice. In kdor misli, da sta tudi na onem svetu dve meri, naj si to mero izbira sam, kakor ve in zna. Mi nismo versko gibanje, mi smo socialno gibanje in zahtevamo socialno pravičnost v človeški družbi.

V tem vidimo mi nauk Krista kot ideal in ki se tiče vsaj za nas našega življenskega položaja.

Ni to krivoverstvo. V praktičnem življenju namreč vidimo one, ki govore o ljubezni do bližnjega in o usmiljenju s trpečimi na strani onih, ki delavstvu odrekajo socialne in druge pravice. Pravijo namreč, da smo sanjači in da mora ostati razlika med delavcem in gospodarjem, da morajo delavci trpeti, da se onim, ki zapovedujejo, mora bolje goditi. To naglašajo pogostoma in trdijo celo, da je dogma in naravni zakon.

Mi tega ne verujemo, ker ne moremo verovati, da bi višja pravičnost hotela, da se gode krivice delu človeške družbe.

V srcu me je vznemiril te dni napis v nekem listu: »Da o božiču ne bodo lačni.« V tem naslovu čitam tudi: celo leto so lačni, raztrgani, zebe jih, samo o božiču jih bomo nekaj nasitili. In drugih deset, petdeset in še več tisoč, ki so lačni tudi o božiču kakor vse leto. Usmiljenje je čednost, pravimo, toda taka usmiljenost je le »simbol« usmiljenosti, ki le malo zaleže. Cilj socialne pravičnosti mora biti delo, zaslužek, kruh vsem, ki to potrebujejo. Politika usmiljenja je danes, ko je socialna beda velika in so jo zakrivilo gospodarsko-politične razmere, samo potrditev politike, ni pa temelj, na katerem bi utegnili odpraviti socialne krivice.

Te misli nas navdajajo o božiču. Navdajo naj tudi one, ki socialne krivice vrše in zagovarjajo.

Božič nas spominja na socialno pravico, ki se zanjo bori socializem, oziroma socialistično delavsko gibanje.

Nova beograjska vlada

Predsednik vlade Bogoljub Jevtić

Kriza vlade je trajala je nekaj dni. Mandat za sestavo vlade je dobil Boljub Jevtić, ki je v petek, dne 21. t. m. sestavil vlado in jo predložil v odobrenje. Najprej se je posvetoval s političnimi osebami, da izve njih mnenje. Bivši politiki in drugi so povedali svoje mnenje. V »koncentracijsko« vlado pa niso vstopili, kar pomeni da vlada ni bila razstavljena v nobenih ali v drugih delih, o katerih bo nova vlada načelno šele sklepala ter izdala svoj delovni program.

Ministri so bili takoj zapriseženi ter so dne 22. t. m. dopoldne večinom prevzeli ministrske posle.

V novi vladi so:

Predsednik ministrskega sveta in zunanji minister **Jevtić Bogoljub**, minister na razpoloženju;

minister vojske in mornarice častni adjutant Nj. Vel. kralja, armijski general **Živković Peter**, minister na razpoloženju;

finančni minister **dr. Stojadinović Milan**, minister v p.;

minister pravosodja **dr. Kojić Dragutin**, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

minister za šume in rudnike **dr. Popović Svetislav**, minister v pokoju in narodni poslanec;

minister notranjih zadev **Popović Velimir**, ban drinske banovine;

minister brez portfelja **dr. Hasanbegović**, minister na rapoloženju in narodni poslanec;

minister za socialno politiko in narodno zdravje **dr. Marušić Dragotin**, ban dravske banovine;

minister za trgovino in industrijo **dr. Vrbanić Milan**, senator;

prometni minister **Vujić Dimitrij**, narodni poslanec;

minister za prosveto **Čirić Stevan**, narodni poslanec;

minister za gradnjo **dr. Kožulj Marko**, narodni poslanec;

minister za telesno vzgojo **dr. Auer Ljudevit**, narodni poslanec;

minister za kmetijstvo **dr. Janković Dragutin**, odvetnik v Beogradu.

Po zaprisegi ministrov je Jevtić sprejel novinarje in jim izjavil, kakor poroča »Avala«:

»V pogledu nadaljnega dela vlade, kateri imam čast načelovati,

vam sedaj še ne morem dati nikake posebne izjave. V kratkem bo dala o tem potrebna obvestila vladna deklaracija.

Od trenutka, ko sem bil odlikovan z najvišjim zaupanjem, da sestavim vlado — in to z velikim pooblastilom tako v pogledu sestave vlade kakor v pogledu njenega delovnega programa — ste bili vsi priča mojih naporov in prizadevanj, da izkažem in ponudim vse možnosti za sodelovanje tudi onim političnim ljudem, ki so stali doslej ob strani in v opoziciji. Dolžan sem izraziti priznanje in zahvalo za pripravljenost in dobro voljo, na katero sem naletel pri vseh, s katerimi sem se o tem razgovarjal. Dovoljujem se javno izraziti, spoštovanemu g. Aci Stanojeviću posebno zahvalnost v tem pogledu. Važno je naglasiti, da nisem mogel ugotoviti v dobi teh razgovorov razlike glede pojmovanja v odnošajih na državno ureditev. prav tako pa tudi ne razlik v pogledu glavnih linij državne in nacionalne jugoslovanske politike. To je moj optimizem za bodočnost dela moje vlade še posebno okrepilo.

Načelo sporazuma in sodelovanja je bilo dosedaj glavna odlika naše zunanje politike in je rodilo dobre rezultate. Moja želja je, da tudi v notranji politiki čim prej dosežemo pričakovane rezultate.«

Inozemstvo in nova jugoslovanska vlada

Inozemsko časopisje vobče pozdravlja novo vlado. Francosko časopisje jako naglašuje Jevtićevo treznot, uvidnost in odločnost. V najkritičnejših položajih išče Jevtić sporazuma. Zaraditega pa v Italiji in drugih revizionističnih deželah niso Jevtića posebno veselili. Mnogo je iniciativ za sporazum sosednjimi deželami, ki so deloma že uspele. Nedvomno bo Jevtić, ki je Šumadijec, torej pravi Srb, nadaljeval isto politiko na zunaj in doma. Tudi doma hoče Jevtić sodelovanje vseh onih vplivov, ki hočejo pospeševati konsolidacijo na podlagi načela edinstvenosti države. Trenutek je ugoden in ogromna večina prebivalstva to želi.

Delavec kot davkoplačevalec

v Dravski banovini

Finančna direkcija za Dravsko banovino je objavila statistiko vplačanih davkov za leto 1933. Iz te statistike je razvidno to-le:

Vrsta davka	Število davčnih zavezanecv	Plačani davki v mil. Din
1. Poslovni davek	20.166	103.85
2. Uslužbeni davek s pribitkom	47.890	36.11
3. Zemljarina	337.442	30.10
4. Zgradarina	64.060	30.04
5. Dohodnina	38.734	25.59
6. Družbeni davek	217	18.24
7. Rentni davek	16.089	10.47
8. Luksuzni davek		9.59

Ta statistika je poučna, ker nam kaže, da sta

delavec in nameščenelec največja davkoplačevalca.

47.890 delavcev plača 6.1 milijona dinarjev več davka kot pa 64.060 hišnih posestnikov, pri čemur pa je treba še upoštevati, da so v kategoriji hišnih posestnikov šteti tudi šte-

vilni delavci, lastniki enodružinskih stanovanjskih hišic, tako da lahko smelo trdimo, da so lastniki velikih stanovanjskih kasarn v resnici še mnogo manj obdavčeni kot pa bi kdo sklepal na podlagi zgoraj izražene diference med davkom, ki ga plačajo delavci in pa hišni posestniki.

Pozornost zasluži tudi dejstvo, da 38.734 samostojnih podjetnikov in imejteljev poslovnih lokalov plača celih 10.5 milijona dinarjev manj davka kot pa delavci in nameščenci. Čijih število presega število podjetnikov za okroglo 9000.

Primerjave o poslovnem in luksuznem davku pa odpadejo, ker te davke itak plačajo konzumenti, med njimi zopet v največji meri delavci.

Potemtakem odpade, računano na glavo davčnega obveznika in leto:

na delavca Din 760.—, na hišnega posestnika Din 469.—, na podjetnika in imejtelja poslovnih lokalov okroglo Din 654.—, na kmeta pa okroglo Din 89.— direktnih davkov.

Na podlagi te statistike lahko rečemo, da je delavec ne samo največji davkoplačevalec v naši državi, ampak tudi najtočnejši, ker mu delodajalec po nalogu davkarije dayek enostavno odteguje od plače v točno odmerjeni višini, in je vsako skrivanje davku podvrženega zaslužka nemogoče, česar pa o odmernih podlagah za davek privatnikov ne moremo trditi.

Ako je kdo upravičen, v naši državi, zahtvati znižanje davkov, potem je to delavec.

Nova politika v državi?

Francoski listi menijo, da prične nova vlada v Jugoslaviji tudi novo politiko. Mogoče bodo nove volitve, ki naj bi privedle do konsolidacije in

Dr. Maček pomilošen

Dr. Vladimir Maček, zagrebški odvetnik, ki je bil v zvezi znane hrvaške resolucije obsojen po zakonu o zaščiti države na tri leta — je bil na prvi seji nove vlade, 22. t. m. pomilošen.

Politična kriza v Nemčiji?

Dne 21. t. m. so v Berlinu izvršili številne aretacije. Vojno ministrstvo so pa zastražili z vojaštvom. Aretirane so bile osebe raznih struj; med njimi tudi fašisti. Očividno gre za vojaško-junkersko akcijo proti režimu.

Nova Avstrija bi rada postala habsburška

Avstrijska vlada je dovolila Otonu Habsburgu 1935 bivanje na Tirolskem. Obenem pa je poslala v inozemstvo svoje ljudi, ki naj bi pregovorili velesile, da dovolijo Habsburgovcem povratek v Avstrijo ter zasigurajo moralno in materialno podporo.

Litvinov o vzhodnem paktu

Kakršnikoli dogovori naj se med Rusijo in Francijo sklenejo, nikdar ne bodo imeli drugega namena, kakor svojo lastno varnost in okrepitev svetovnega miru, ne morejo torej nikdar biti naperjeni proti interesom drugih narodov, če ne gre za interese napadane države. Vzhodni pakt bo ustvaril in omogočil daljnji razvoj mirovnih odnošajev med Francijo, Nemčijo in sovjetsko Rusijo ter izzval v mednarodnem položaju pomirjenje, po katerem evropski narodi in Severoameričani tako korpné.

Zaradi prodaje orožja Boliviji in Paragvaju

se je Anglija pritožila na Društvo narodov. Orožje sta prodajali obe državi Belgija in Norveška. Anglija smatra, da sta obe državi kršili dogovor o zabrani izvoza orožja in zahteva, da tozadevni odbor zadevo prišče in poroča o njej.

Iz osebnih spominov na Tivolsko konferenco

Obisk pri s. dr. V. Adlerju na Dunaju

Jugoslovanska socialno demokratična stranka je bila konstituirana na predlog s. E. Kristana v Ljubljani leta 1894. Prej so obstojale pri nas le krajevne organizacije, ki so se naslanjale na strokovne in kulturne organizacije.

Narodnostne razmere v Avstriji so zahtevale konstituiranje delavskega gibanja po narodnostnih skupinah. In tako je bil v Brnu leta 1903 sprejet narodnostni program soc. dem. stranke, ki naj pospešuje delovanje posameznih skupin ob sodelovanju s skupnim izvršnim odborom.

Socialni demokrati v Sloveniji in sodruzi na Hrvaškem so že takrat čutili potrebo, da se jugoslovanski socialistični življenjski združuje, čeprav ga ločijo politično-geografske meje. V letih 1907 in 1908 se je v tem smislu vršilo nekaj razgovorov, ki so se nanašali na tisk in propagando. Posvetovanja so bila v Ljubljani in Zagrebu. Po tej inicijativi se je pojavila namera sklicanja širše jugoslovanske socialistične konference, to je tivolske konference 1909.

Izvršni odbor jugoslovanske socialnodemokratične stranke je v tem smislu pripravil konferenco sporazumno s socialnodemokratičnimi strankami v Zagrebu, Sarajevu, Beogradu in Sofiji. Na konferenco je povabil stranke centralne Evrope: glavni izvršilni odbor na Dunaju, čehoslovaško, poljsko in ogrsko stranko, ki so se vabilu odzvale ali pa konferenco pozdravile. Bolgarska stranka se konference zaradi političnih razmer doma ni mogla udeležiti, toda udeležila se je balkanske konference v Beogradu (22. dec. 1909).

Jugoslovanska soc. dem. stranka je pooblastila takratnega svojega tajnika, ki je imel meseca septembra organizacijski opravke na Dunaju, da osebno povabi na konferenco s. dr. Viktorja Adlerja ter mu da še eventualne informacije o namenu konference.

S. Adler je tajnika sprejel ter želel vedeti razloge, ki so naš izvršni odbor privedli do sklepa. Opozorjal je na narodnostni program iz leta 1903, ter poudaril, da utegne konfe-

renca imeti propagandistični pomen, a je treba previdnosti, ker je reakcija na pohodu in smo geografsko ločeni. Če konferenco skličete, se je mi radi udeležimo. Glavno pa je, da se stranka vsake pokrajine in dežele razvija sama in razvoju logično sledi sodelovanje samoobsebi.

Tajnik je omenil tudi vojno nevarnost in grozeči razpad Avstro-Ogrske. Zaradi tega je treba že vnaprej pospeševati zblizanje jugoslovanskih socialistov. To je nekaj, s čimer moramo računati.

Vem, je rekel s. Adler. Ta nevarnost preti. In hude bodo politične in socialne posledice vojne, o katerih je težko prerokovati. Zdi se mi, da na Balkanu še niso urejene razmere. Te morajo najprej urediti balkanski narodi sami. Zato je problem še težji. Jugoslovanski sodruzi naj se zlasti varujejo, da ne podležejo meščanskim političnim vplivom. V interesu delavskega gibanja so čim večje gospodarske in politične enote, ki so sposobnejše za razvoj in v njih delavstvo lažje uveljavlja svoj vpliv. Želim konferenci najboljšega uspeha. Na konferenco bo skušal centralni izvršni odbor in naša nemška socialnodemokratična stranka poslati svoje zastopnike.

Tajnik se po tolikih letih ne spominja na dobredna izvajanja s. Adlerja. V bistvu je bil razgovor te vsebine. Naše pričakovanje o razpadu Avstro-Ogrske se je uresničilo. Uresničile so se pa tudi težke socialne posledice vojne, ki jih je omenil sodrug Adler.

Na ljubljanski tivolski konferenci je s. Adler med odmori zlasti konferiral s pokojnim srbskim sodrugom Tucovićem. Razpravljala sta o taktiki balkanskih socialistov z ozirom na balkanske razprtije in o sodelovanju z bolgarsko stranko. Prav posebno so tajniku v spominu ti razgovori obeh sodrugov, ki so bili silno tehtni.

Danes imamo nove razmere. V velikem delu smo združeni in lahko sodelujemo. Tudi balkanske države so se domala sporazumele. Ostane nam samo še živahno aktivno sodelovanje v mejah možnosti.

Priprave za volitve v Angliji

Macdonaldova nacionalna vlada je izdelala načrt za bodoče volitve, ki se bodo vršile prihodnje leto v Angliji. Volilni fond nacionalne vlade je ogromen in ga bo upravljala skupni odbor združene liberalne in konzervativne stranke. Tudi delavska stranka se mrzlično pripravlja na volitve. Laboristi sicer ne razpolagajo s tako bajnimi denarnimi sredstvi volilnega fonda, vendar pa kažejo vsi znaki, da konzervativcem in liberalcem tudi milijonski fond ne bodo več pomagali. Zmagala bo delavska stranka.

Atentat na Hitlerja

Atentatorka hči generala Schleicherja

Hči v atentatski umorjenega generala Schleicherja in ga ranila v levo roko. Zadnja vest je bila pomotna samo v imenu. Hitler je pa zapovedal, da atentatorko takoj izpuste, ki se je pa potem sama ustrelila.

Novi generalni konzulat. Z ukazom kralja so bila naša zastopstva v Bratislavi, Gradcu, Silleju, na Reki in v Carigradu povišana v generalne konzulate.

Ali si poravnal naročnino?!

Stori to takoj, ker bo uprava našega lista primorana, ustaviti ob zaključku leta »Delavske politike« vsakemu naročniku, ki bo z naročnino v zaostanku! Stori torej svojo proletarsko dolžnost, da ne boš tudi Ti v bodoče brez dobrega svetovalca in prijatelja!

»Delavska politika« se mora vzdrževati izključno le z naročnino, tega naj se zaveda vsak zaveden delavec!

Socialistično delavstvo in nova vlada

Nova vlada naj bi bila — po izjavi ministrskega predsednika — vlada sporazuma na znotraj in nazven. To svojo pripravljenost je g. Jevtić dokumentiral s tem, da je navezal stike s politiki vseh bivših strank, čijih spori so l. 1929 dovedli do izrednih razmer v naši državi. Zlasti se v tem pravcu komentirajo razgovori g. Jevtića z bivšim šefom bivše radikalne stranke, Aco Stanojevićem, in pa najnovejša amnestija voditelja bivše Radićeve stranke dr. Mačka. Dr. Mačku je s tem vsekakor omogočen povratek v

javno politično življenje in je vlada pravzaprav s tem povdarila, da je to tudi njena želja.

Nimamo povoda dvomiti v iskrenost izjav g. Jevtića. Naša želja je, da se čimprej likvidirajo spori med strankami, ki so dovedli do znanih perturbacij, in da krene državna politika odločno v demokratsko smer.

Socialistično opredeljeno delavstvo pa ob tej priliki povdarja, da vztraja na svojem že znanem stališču svobode socialnega in političnega boja delavskega razreda.

Seja glavnega odbora JNS

Jugoslovanska narodna stranka, katere predsednik je Uzunović, sklicuje 27. t. m. svoj ožji glavni odbor, da sklene o nadaljnji taktiki stranke. Istega dne sklicujejo v Zagrebu sejo senatorskega in poslanskega narodnoseljaškega kluba. Njega predsednik dr. Kožulj je vstopil v vlado.

Avstrijska vlada

ne izroči Perčevića

Eden glavnih krivcev na marsejskem umoru, Perčević, biva v Avstriji. Francoska vlada je zahtevala njega izročitev Franciji, toda avstrijska vlada je zahtevo zavrnila ter izpustila Perčevića, ki je bil do slej zaprt, iz zapore.

Boj proti opoziciji v Rusiji

Zinovjev in Kamenjev sta zopet v zaporu. Oba sta pristaša Trockega ter sta bila svoj čas, ko sta preklicala svojo politiko in obljubila lojalnost napram Stalinu, zopet sprejeta v stranko. Umor Kirova pa so izvršili pristaši Zinovjeva, kar dokazuje, da Zinovjeva organizacija obstoja. Zinovjev in Kamenjev sta bila odlična sodelavca Lenina. Pred šestimi leti sta bila klicana na odgovornost zaradi razkrajajočega delovanja ter sta se končno podvrgla disciplini. Radek pravi v svojem članku, da utegnejo taka gnezda biti predstraže protirevolucije, zato jih je treba iztrebiti. Komunistične organizacije so poslale mnogo resolucij osrednjemu odboru, v katerih zahtevajo najstrožje ukrepe proti Zinovjevi skupini, ker je moralno odgovorna za umor.

Doma in po svetu

Zakaj ljudje ne konzumirajo? V Švici porablja na leto in osebo 40 kg sladkorja, v Angliji celo 43 kg, v Nemčiji 22 kg. V Jugoslaviji se je potrošilo 1928 na osebo in leto 8,3 kg, 1932 pa že samo 5 kg, letos ne bo znašala poraba sladkorja niti 5 kg. — Kaj pomeni to razmerje in tak padec? Če bi hoteli naši ljudje konzumirati sladkor kakor Angleži, bi morali izdati zanj vsak mesec povprečno 8—9 odst. svoje plače za sladkor. To je eno. Drugo pa je, da siromaštvo očitno narašča. Povprečno pride na našega državljana 13,5 gramov sladkorja na dan. Ker imoviteji sloji porabijo sladkorja do 100 g in več na dan, je jasno, da velik del našega prebivalstva sladkorja sploh ne more kupovati. Zaraditega tudi peša naša sladkorna industrija, narašča nezaposlenost itd. Podlaga gospodarstvu je nizek davek in cena produkcija, da se razvije čimvečji konzum.

Nezaposlenih ne poznajo nikjer. Nekje na Gorenjskem je bila hči delavca cerkvena pevka. Pripetila se ji je pa nesreča. Na cerkvenih stopnicah je padla ter se poškodovala tako močno, da je umrla. Že dolgo časa nezaposleni oče je dobil po pogrebu račun, da pogreb plača. Kako bo siromak plačal nekaj sto dinarjev, tega mi ne razumemo in smo mnenja, da bi v primeru, ko je hčerka ponesrečila v službi cerkve, že lahko imeli nekaj ozira na nezaposlenega očeta.

Škoda, ki so jo letos povzročile nevihte, povodnji, toča itd. v Dravski banovini znaša po oceni banske uprave 38 milijonov dinarjev. Podpora, ki jo je oškodovancem nudila država in banovina, pa znaša 500.000 dinarjev.

248 milijonov 658 tisoč dinarjev so plačali lansko leto davkoplačevalci v Dravski banovini davka.

Tone Maček:

127

Slučaj Kumberger

Medtem so se ostali rudarji, ki niso mogli več do izhodov, umikali vedno višje in višje v najskrajnejše še suhe prostore. Ker tudi tu niso mogli več nikamor, so nosili skupaj kameenje, postavljali vozičke pokonci in plezali nanje, da si še vsaj za nekaj ur podaljšajo življenje. Pri tem so venomer upali na rešitev, ki pa je ni bilo od nikoder. Mučila sta jih žeja in glad. Žejo so si morali gasiti z gosto, kalno in smrdečo vodo, po kateri so čofotali. Glad so si tolažili s koščki svojih hlačnih jermenov in s kosci svojih čevljev, ki so si jih rezali raz nog.

Pri tem so jih mučile neštevilne jamske podgane, ki so z njimi vred bežale na suha mesta in jih v svoji lakotnosti brez strahu napadale, da so se jih venomer morali otepati. Ker niso imele česa drugega, so žive podgane začele žreti svoje mrtve tovarišice. Če pa je kateri izmed rudar-

jev za hip zadremal, so mu takoj začele lesti po nogah in mu gristi golo kožo, tako da niso imeli niti trenutka počitka.

Na podlagi žepne ure, ki so jo skrbno čuvali, da ni obstala, so se mogli časovno orijentirati. Šteli so ure, šteli so dneve, a rešitve od nikoder. Voda je še vedno naraščala, čeprav vedno počasneje. Njeno naraščanje so s strahom opazovali in merili po centimetrijh. Tako je prehajal dan za dnevom. Končno so se morali oprijemati stropnikov in višeti na njih, do pasu v vodi. Komur so opešale roke, je štrbuknil v umazane valove in je v njih izginil. Čez nekaj časa je njegovo napihnjeno truplo splavalo na površje.

Čez teden dni, ko je voda začela upadati, ko ni več drla v podzemlje, ko je uspelo postaviti ogromne parne sesalke, ki so zajemale vodo v podzemlju in jo bruhale iz širokih cevi na površje, se je posrečilo prvim reševalcem prodreti do najvišje ležečih rogov. Nudil se jim je strahovit prizor: vsepovsod razdejanje, podrti podporniki, raztrgani opaži in

blato do kolen. Vmes pa so se na vsakem koraku spodtikali nad nabuhlimi trupli nesrečnih rudarjev, ki so razširjala neznosen smrad.

Na najvišjem prostoru v rudniku, v nekem začetem, a ne dokončanem zračnem jašku, so naleteli na petorico preživelih. Čisto gori pod stropom so zabili v ostenje par klinov, na nje so položili deske in na teh so ležali v popolni temi. Svetilke so jim že davno dogorele. Tudi časovno se niso mogli več orijentirati. Obdajala jih je neizvestna, brezkončna noč, v katero so prisluškovali polni strahu in groze. Spodaj nekje pod njimi je sikalo, grgalo in se prelivalo prežeče vodeno brezno. Niso se upali premakniti na svojih deskah, v strahu, da bi se znala katera izpodmakniti in bi se s svojimi gredami vred mogli strmoglaviti v nepovrat.

Zrak, ki jih je obdajal, je bil pokvarjen, nasičen z razkrajalnimi plini in smrdeč, da so se mu pljuča upirala. A še tega je postajalo vedno manj. Mala količina zraka v še praznem prostoru se je vedno bolj izrabljala, obnoviti pa se ni imel od

nikoder. Že izdihan in izrabljen zrak so morala pljuča vedno in vedno zopet vdihavati.

Spočetka jih je mučila žeja, glad, prešinjal jih je živalski strah, bo se li voda dvignila tudi sem gori, do njih. Pozneje so jim začela čutila otopevati, občutili so samo še silno utrujenost in oslabelost. Dvigniti glavo ali preložiti roko, jim je povzročalo največje težave. Razgovarjali se že dolgo niso več. Niso si imeli kaj več povedati. Morali bi zbrati vse moči, da bi mogli premakniti ustne.

Samo misli so jim že neprenehoma kljuvale v izmučenih možganih. Spočetka o vsem mogočem, o domu, o svojcih, kaj neki počnejo ta čas, o vrtovih, v katerih dozoreva pozni krompir, o gozdu, ki ga mikasti jesenski veter, o tovariših, ki si gotovo ubijajo glave, kako bi jih rešili in o onih, ki jih je zatekla ista usoda. Pa tudi polet njihovih misli je postajal vedno ožji in ožji in se je končno osredotočil na najbolj banalne stvari njihove okolice.

(Dalje prihodnjic.)

Herman Wendel

o „Cankarjevi družbi“

Znani odlični nemški pisatelj s. Herman Wendel, ki je spisal celo vrsto znamenitih knjig o Jugoslaviji, biva že dalj časa kot nemški emigrant v Parizu. Od tam pošilja stalno zanimive članke o kulturnem življenju Jugoslavije v razne nemške liste, zlasti v Prago. Vodstvo »Cankarjeve družbe« je poslalo Hermanu Wendlu, ki dobiva tudi naše delavske liste, letošnje knjige »Cankarjeve družbe« v Pariz. S. Wendel si jih je očitno takoj prečital, ker je objavil v predzadnji kulturni prilogi nedeljske »Prager Presse« daljše poročilo v »Cankarjevi družbi« in njenih letošnjih knjižnih izdajah.

«... »Slovenec« prinaša velikanski insert za neko knjigo, ki jo je izdala za božične praznike »Katoliška založba«. »Slovenec« priporoča knjigo za besedami predgovora, češ, da pripoveduje ta knjiga zgodbo o aristokratih in beračih, o vlačugah in nunah, o podležih in svetnikih... Kaj vse ne spravi ta ljubi »Slovenec« skupaj? Nune bodo gotovo protestirale — v nebesih.

Osem mesecev v avstrijskih zaporih. V februarjem uporu v Avstriji je bilo aretiranih in večinoma kaznovanih 2572 socialnih demokratov. Približno toliko se jih je umaknilo »pravici reakcije« ter odšlo čez mejo. Avstrijska vlada izjavlja sedaj, da je v zaporih in taboriščih še 64 socialnih demokratov in 90 komunistov. Med temi je mnogo takih, ki so po februarju »zagrešili« kaznjivo dejanje. — Procesi, ki jih vodi reakcija, so navadno dolgi. Pravica pač!

Jezen proti nacizmu in katoliki. V tolažbo nacionalnim socialistom piše v listu »Religiöse Revolution« Artur Dinter, glavni voditelj Hitlerjeve nemške cerkve: »Kaj je vzrok usodne verske razcepjenosti? Nič drugega kakor dejstvo, da današnji cerkvi obeh veroizpovedi, katoliške kakor protestantske in vse njih sporednice in sekte, vključno nemški kristjani, ne uče pravega krščanstva, marveč le navidezno krščanstvo. Zakaj, ti ne uče več izvirnega čistega nauka, ki ga je prinesel arijski junak in izveličar Jezus Kristus pred 2000 leti človeštvu, marveč to, kar si je zamislil in izkonstruiral, ker ni mogel zapopasti globokega arijsko-junaškega zmisla nauka, žid in rabin Pavel. Zakaj čisti izvirni nauk je naši nemški krvi in naši duši primeren. Arijskojunaški je povsem. A z us je bil prvi in edini nacizem ustvarjen!»

Poslanik Potemkin je bil imenovan za naslednika umrlega ruskega poslanika Dougalevskega v Parizu. Potemkin je že nastopil svoje novo mesto.

Grško vlado nameravajo prenoviti.

Teror španske vlade. Zaradi zadnjega revolucionarnega gibanja v Španiji, je pred vojaškim sodiščem samo v mali Asturiji obtoženih 7347 oseb. Obtožba tudi vsaj deloma potrjuje vesti, da je španski režim v Asturiji vršil orgije brutalne krvočnosti.

Na Kitajskem bodo topli tudi učitelji. V Kantonu na Kitajskem so izdale oblasti naredbo, s katero prepovedujejo, da bi učitelji brezmiselno pretepali otroke. Kitajski učitelji so namreč otroke pogostoma napol pobili. To je njih »vzgojno sredstvo«. Učitelj, ki se bo pregrešil proti tej naredbi, bo v bodoče pretepen v šoli javno in vpričo svojih učencev. Pretepanje otrok, pravijo oblasti, je sadistični nagon. —

Guštani

Vse delavstvo v jeklni naj počaka na sklicanje shoda, na katerem se bo pojasnil položaj, ki je nastal po razgovoru zaupnikov z ravnateljem in enim članom upravnega sveta tovarne in z ozirom na objavljen razglas o odpovedi vsega delavstva v mesecu januarju, ako ne bodo dospela nova naročila.

Obrov:

Sarajevski program

I.

Talentirani tajnik centrale svobodnih strokovnih organizacij s. Bogdan Krekić je predložil letošnjemu strokovnemu kongresu v Sarajevu osnutek akcijskega programa, ki zasluži po svoji lapidarnosti in sodobnosti, največjo pozornost, ne samo članstva strokovnih organizacij, temveč vse delavstvu prijazne javnosti.

Že samo dejstvo, da je iz vseh številnih resolucij in sklepov, ki so jih sprejemali naši kongresi glede programa, zbral s. Krekić, celoten material v vezano in strogo logično celoto, je hvalevredno dejstvo, katerega vrednost in pomen se bosta kmalu pokazala. Kajti ne mal razlog da je članstvo strokovnih organizacij tako slabo poznalo njihov program, leži baš v tem, da so bile posamezne programatične resolucije sklenjene v različnih razdobjih in objavljene raztreseno v raznih časih in raznih časopisih.

Zato je bilo tudi mogoče, zaslediti toliko programatičnih zmot in razočaranj med članstvom. Mnogi so zamenjavali strokovni program kratkoma s političnim. Pri teh opazite, da sploh ne vedo, da je obema skupinama skupen le cilj, sredstva in metode borbe so pa bistveno različne, saj bi sicer ne bilo potrebno dveh vrst, temveč, bi imeli kar eno organizacijo.

Pri novincih — in teh je večina — pa prevladuje instinkt vasi in malomeščanstva. Ti pripisujejo strokovnim organizacijam stremljenja pacifistov, humanistov in sličnih dobrotvorov, ki v svojih željah in hotenjih ne stoje z obema nogama na realnih tleh.

Prav zato smo imeli v povojni dobi, ko je bil priliv novincev največji, toliko notranjih pretresov in nezadovoljstva. Pa tudi onim, ki s strokovnim pokretom niso imeli čistih namenov, »delovanje« ni bilo težko. Razlagali so kratkoma program tako kakor jim je bilo potrebno, da so kasneje lahko obdolžili tega ali onega posameznika ali celo organizacijo, da je prelomila program, pa jim je bilo zelo olajšano, zanesti v organizacijo zmedo in se z njo okoristiti.

Sarajevski kongres je s sprejetjem programa to vrzel odlično spopolnil.

II.

Če se veselimo že dejstva, da smo slednjič dobili skupno napisan program, nas mora tem bolj razveseliti njegova vsebina. Končno res ni tako težko napisati v program mnogo lepih želja in zahtev, ki jih človek zbere lahko kar v bližnji gostilni. Vse kaj drugega je pa postaviti si lepe cilje in pokazati realno pot in način, kako se jim lahko približavaš. S te strani je sarajevski program našel svojega mojstra.

Pa tudi teh svojstev smo v razrednih organizacijah vajeni. Odlika sarajevskega programa je dominantna pred vsem v njegovi sodobnosti. Kakor so bili bridki in tragični udarci, ki so zadeli naš pokret v Italiji in Nemčiji, vendar eno uteho imamo, da bodo izučili delavski pokret ostalih dežel, da se jim bo znal ogniti in da bo v izbranem trenutku našel sredstva in moč za razorožitev nasprotnika.

Sarajevski program ne dopušča več napram nam nikakega harangiranja z

nacionalističnim natezanjem, kajti on, kratkoma že v uvodu konstatira, da zastopajo naše organizacije narurne interese ene sedmine celotnega prebivalstva v državi, kateri ne more nihče odrekat, da ni sestaven del celega naroda. Še težje bo skonstruirati anti-državnost naših strokovnih organizacij, kajti program počrta, da težnje te sedmine državnega prebivalstva — ki jih pricizno našteva — niso v nasprotju, temveč se povsem krijejo z javnimi, splošno družabnimi in narodnimi interesi.

Vidno močan je tudi oni del programa, ki nas vede iz agitacijskega razdobja v načrtno konstruktivno smer. Brez bobnečih fraz in mogočnjaškega trkanja na prsi pravi program, da zbirajo naše strokovne organizacije svoje članstvo le po interesih gospodarske in socialne prirode, dočim prepuščajo vse druge momente drugim ustanovam, da jih rešijo izven okvirja strokovnih organizacij. One žele sodelovati in soddločevati samo pri reševanju socialnih, gospodarskih in finančnih vprašanjih. Da bo pa rešitev teh vprašanj čim bolj odgovarjala intereso celega razreda, se je treba protiviti vsakršnemu parceliranju strokovnih organizacij po nacionalnih, verskih ali političnih vidikih.

Ta pasus programa, takole utemeljen in sprejet na tako odločen način, mora ustvariti enotno bazo za ves strokovni pokret. Ne samo člani, tudi vodstva raznih nacionalnih in verskih strokovnih organizacij se bodo morala v bodoče vprašati, če smejo to solidno bazo za skupne strokovne organizacije še zavračati in si v teh zgodovinskih važnih časih, ko živimo na prelomu dveh dob, naprtiti odgovornost izdajstva interesov celega razreda, katerega pripadajo tudi sami.

Za vsakega člana naših strokovnih organizacij je od slej obvezna toleranca kakršnegakoli narodnega ali verskega prepričanja svojega sotovariša, če to prepričanje ni agresivno in če se izživlja izven okvirja strokovnih organizacij. S tem sklepom odpada tudi zadnji vzrok narodnim in verskim organizacijam, da se še nadalje protivijo ideji enotnih strokovnih organizacij.

Odgovornost za nadaljnje cepljenje moči in slabljenje odpora delavstva je sedaj jasno markirana.

III.

Akcijski program, katerega uvodne smernice smo v tem članku opisali, je razdeljen na šest poglavij, ki nosijo naslednje naslove:

- I. Splošne zahteve.
- II. Delavsko-nameščenska samopomoč.
- III. Tarifna politika.
- IV. Socialna politika.
- V. Gospodarske zahteve in
- VI. Finančne zahteve.

Vsako poglavje zase je zaključena enota, ki izčrpno, če prav kratko, zato pa tem lapidarnije, obravnava snov in daje okvirne smernice strokovnim organizacijam za njihovo udeleževanje. Nič ne moremo bolj priporočiti, kakor da vse članstvo, zlasti pa funkcionarji, natančno preštudirajo celoto programa in začno čimprej realizirati njegovo vsebino vsakodnevnem življenju. Bogati uspehi ne bodo izostali.

Maribor

Volitve v bolniški fond železničarjev

Pod naslovom »Zmaga nacionalne liste pri volitvah skupščinarjev v železniški bolniški fond« je objavil »Mariborski Večernik« z dne 22. t. m. sramežljivo notico, v kateri povdarja, da so izšli iz te borbe nacionalni železničarji zmagovito z nad 3000 glasovi večine. Zelo častno, da so se baje odrezali zlasti mariborski narodni železničarji, odkar so razčiščene njihove vrste itd. — Nimamo na razpolago uradnih podatkov o izidu volitev, da bi mogli pravilno oceniti to hvalisanje. Verjeti moramo, da je rezultat takšen, kakor ga je sramežljivo objavil »Večernik«. Pribijemo pa istočasno, da v kakšno resnično zmago nacionalnih železničarjev v bolniški fond ne veruje no-

ben železničar, celo zaupniki nacionalnih železničarjev ne. Ako je res, kar trdi poročilo, potem so mariborski železničarji, ki so volili listo Mravljeta pripravljivi vsak čas pred posebno komisijo, ki naj jo sestavljajo predstavniki obeh list in oblasti, ponoviti volitve, da se bo izkazalo nasprotno od tega, kar trdi »Večernik«. Pričakujemo, da bodo nacionalni železničarji na to pristali, svesti si svoje moči in pa z ozirom na tako sijajen rezultat, ki so ga objavili. Drage volje jim bomo priznali pravico do odločanja v bolniškem fondu, ako so voljni pristati na naš predlog in zmagajo. V nasprotnem slučaju je bolje, da gospodje v nacionalnem taboru molčijo o teh vo-

litvah, ker bo sicer poslednji vaš prišlaš prišel do prepričanja, da kljub čiščenju pri vas še vedno vlada načelo: namen posvečuje sredstva. — Dobro informirani nacionalistični železničarji so pripovedovali že davno pred volitvami, da je treba za vsako ceno zmagati, ker bi bil sicer v nasprotnem slučaju odžagani voditelj rehabilitiran in bi prišel zopet na površje. —

Z osnutkom nove uredbe o uvoznini, ki ga je izdelala mariborska mestna občina, so gospodarski krogi nezadovoljni, ker bi se s tem baje oslabila konkurenčna možnost mariborskih tvrdk. Zlasti bi bili baje prizadeti trgovci in mali obrtniki, zato zahtevajo spremembo tozadavnega načrta.

Neke nerednosti je baje pomagal odkriti v avtobusnem podjetju mestne občine odpuščen sluga. To vest je objavil pred dnevi »Večernik«. Ravnateljstvo mestnih podjetij pa je ob priliki odpusta treh uslužbencev iz avtobusnega podjetja objavilo, da preiskava ni dognala nobenih nezakonitosti. Za kakšne nerednosti torej gre?

Zrtev požara v tekstilni tovarni Hutter in drug. V tekstilni tovarni Hutter in drug je dne 19. t. m. v oddelku za bombaževno izbruhnil požar. Pri gašenju je zadobil delavec Oton Krebs težke opekline in poškodbe, katerim je minulo soboto podlegel. Ogenj se je posrečilo udušiti in je materialna škoda neznahtna ter krita z zavarovalnico.

Na občnem zboru Glasbene matice, ki se je vršil minul četrtek, so bila sprejeta nova pravila, glasom katerih bo v slučaju razpusta pripadlo premoženje mestni občini mariborski.

Menjalnica »Putnika«, ki se nahaja na glavnem kolodvoru, bo odslej poslovala nepretrgoma ponoči in podnevi.

Vlom. V restavraciji Povodnika v Jurčičevi ulici je neznan vlomilec te dni vlomil blagajno in odnesel za 300 Din gotovine.

Na šest mesecev zapor, svesto preiskovalni zapor, je bil minulo soboto obsojen pred kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča Kostanjevec Anton zaradi malomarnega ravnanja z orožjem, kar je imelo za posledico smrt njegove sestre, uslužbenke hranilniškega ravnatelja Kasperja v Budini pri Ptuju. Obtoženi je kaznen sprejel.

Ptuj

Delavci — mestnemu svetu

Podpisana podružnica »Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije« v Ptujju konstatira hvalevredno dejstvo, da je mestna občina posvečala skrb brezposelnim in jih tekoče leto zaposlila pri zaslužnih delih tako iz lastnega kakor iz bednostnega in državnega fonda.

Zdaj imamo brezposelnih okoli 100 in, kakor vidimo, število teh, ki ostanejo brez lastne krivde na cesti, stalno narašča, zato si dovoljujemo predlagati:

1. Mestno poglavarstvo ukreni vse potrebno za izplačilo zneska, ki ga je obljubila banovina, kakor tudi za izplačilo zaprosenega posojila.

2. V novi proračun naj se vnese zvišani znesek za pomoč brezposelnim.

3. Vsled mizernega položaja brezposelnih in drugih manjših najemnikov, smatramo za socialno pravično znižanje najemniškega vinarja na bazi treh kategorij, i. s. do Din 200.— 6 odst., do Din 400 10 odst., nad Din 400.— pa 16 odst., ker oni v boljših, razkošnih stanovanjih pač lažje več plačajo, dočim socialno šibkejši niti za najemnino ne zmorejo. Saj si morajo najemnino pritrpati od ust in pri tem hoditi nezadostno oblečeni in obuti, ako pa ostanejo dolžni, sledi navadno odpoved in deložacija in v mnogih slučajih padejo potem ti reveži v breme občine.

4. Potrebno je spet oživeti pomožno akcijo. Z ustanovitvijo kuhinje za brezposelne naj bi se v zimskih mesecih pomagalo najrevnejšim družinam, ki so brez sredstev in jih vsaj delno obvarovalo gladu. Tudi ogrevalnica bi bila potrebna, kjer bi si brezposelni ogreli premrzle ude in kjer bi eventualno lahko prenočevali. Razume mo težak gospodarski položaj, vendar smo prepričani, da se z dobro voljo da najti potrebno kritje za izdatke najrevnejšim, saj se vedno povdarja, da ako hočemo imeti dobre državljane, moramo biti socialno pravični.

Kot poročajo listi, je zadnji čas občina Split uvedla razne davščine, ki bodo vrgle 1.300.000 Din za preskrbo brezposelnih. Tudi druge bodo sledili temu zgledu. Mnenja smo, da se naj pri nas isto ukrene.

Lansko leto se je zavrnil naš predlog, da bi se socialni davek, ki so ga plačevali mestni delavci, razširil na vse delodajalce in delojemalce (tedensko Din 1.—); odklonilo se je tudi obdavanje visokih plač, predvsem dvojnih zaslužkarjev.

V Ptujju imamo nekaj podjetij, ki na račun krize in vsled milijonskih izgub v inozemstvu, znižujejo delavcem plače ali jih celo odpuščajo, samo da ostane njih profit neokrnjen. Vsled tega upamo, da mestni svet ne bo nasprotoval malemu obdavčenju podjetij, ki izkazujejo letno od 80.000 do 330.000 Din čistega dohodka, od katerega plačajo samo še davek. Imamo 16 takih podjetij s skupnim letnim donosom nad Din 2.500.000.—. Mal procent te vsote bi vrgel več desetisočev za kritje izdatkov za one nesrečneže, za koje skrbeti je dolžnost družbe.

Socialnodemokratska manifestacija v Kodanju

V danskem glavnem mestu Kodanju je priredila skandinavski socialna demokracija velikansko manifestacijo. Govorili so na njej trije vodilni Skandinavci, državni minister Per Albin Hanson (Švedija), državni vojni minister Torvald Stauning (Danska) in bodoči norveški vladni šef, predsednik parlamenta Johan Nygaardsvold, o evropskih problemih in o sodelovanju skandinavskih dežel v znamenju demokratičnega socializma.

Stauning je izjavil: »Med skandinavskimi brati je v bodoče izključena vsakršna vojna! Konservativni krogi zahtevajo »obrambni skandinavizem«, namreč vojaške zveze

in ukrepe v obrambo Skandinavije. Naloga delavcev in njih vlad pa je, da ohranijo voljo do skandinavskega miru in ob skupnem delu, bratstvu in solidarnosti okrepe in utrdijo demokracijo in ljudsko oblast v skandinavskih deželah.«

Na tem zborovanju je izjavila tudi norveška delavska stranka, da se vrne v Socialistično delavsko internacionalo. Norveški stranki manjka samo še šest mandatov do absolutne večine v parlamentu. Te mandate dobo socialisti pri bodočih volitvah. S tem bodo vse tri dežele Danska, Švedska in Norveška pod socialnodemokratsko zastavo.

Malo socialnega davka bi še menda prenesli lastniki avtomobilov (luksuznih), zapravljevkov itd. Da bo mestni svet povzel vse v pospešitev priključitve okoljskih občin k mestni občini, smo uverjeni, saj je to važnega pomena za vso gospodarstvo. Zaključujemo s prošnjo in apelom

ne odrečite pomoči!

Ptuj, dne 5. 12. 1934.

Za Splošno delavsko zvezo Jugoslavije
podružnico Ptuj

Smidt, s. r., t. č. predsednik

Herzog, s. r., t. č. tajnik

Vajenci delajo o polnoči. Zakon o zaščiti delavcev v naši državi že od leta 1922 naprej strogo prepoveduje nočno delo mladotnih. Kljub temu je opaziti, da dela pri nekem tuk obrtniku vajenc s pomočnikom še o polnoči. Določeno je, da takšne prestopke zakona o zaščiti delavstva in delovnega časa prijavijo na primernem mestu. Ne pustite zlorabljati neže mladine, da se s tem okorišča sebični delodajalec.

Celje

»Delavska politika« se dobi v trafiki v Vodnikovi ulici, poleg Šauca.

Liboje

Nova postojanka Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije. V soboto, dne 15. t. m. je bila v Libojah pri Celju ustanovljena nova podružnica Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije. Sestanek je bil jako dobro obiskan in razpoloženje na višku. Tudi libojško delavstvo se je začelo zavedati, da mu pripada za pošteno delo pošteno plačilo, kar mu bo pa priborila edino čvrsta svobodna strokovna organizacija. Sestanka sta se udeležila predsednik in blagajnik podružnice SDSZJ iz Celja. Želimo, da bi se nova podružnica čim lepše razvijala v korist vsega organiziranega članstva. Družnost!

Kranj

Glas lesnih delavcev. Ko smo čitali članek lesnih delavcev v »Delavski Politiki«, nas je zelo razveselilo, da se tudi nas trpinov spominjate. Težko nam je, da smo ravno mi tisti, ki smo najbolj mrtvi, v boju za delavske pravice. Mnogo nas je, ki še ne čutimo svoje proletarske dolžnosti ali pa s svojo pasivnostjo čakamo, da bi nam drugi priborili to, kar nam po pravici pripada. Toda iz praktičnega življenja vidimo, da ljudje ne znajo ceniti tistega, kar mu drugi priborijo in ker ne znajo ceniti, tudi ne znajo ščititi. Čestokrat se zgodi, da kdo podeduje lepo premoženje in ker ga ne zna ceniti, ga tudi v najkrajšem času zapravi. Tako zapravijo delavci tudi svoje pravice, če se sami zanje ne borijo, ako se pa pravice že podeduje, je pa treba, da stoji delavec vedno na straži, da se ne okrnejo. Straže, s katerimi delavci ščitijo svoje pravice, pa so samo močne strokovne organizacije. Zato je nesmiselno, da še dalje čakamo ob strani. Stopimo v vrste borcev in popravimo to, kar smo do zdaj zamudili. S plačami, kakršne imamo sedaj, ne bomo mogli dolgo živeti, ker radi nezadostne hrane in telesne izčrpanosti vedno bolj telesno in duševno propadamo. Znano nam je, da so se bukova drva pri nas podražila zadnje štiri mesece za 40 odst. zato, ker suhih primanjkuje, ker so jih letos veliko pokupili za kurjavo tovarn. Mizerne delavske plače se pa radi tega niso prav nič povečale. To je zadostni dokaz, da delodajalci v svoji »socialni pravičnosti« (na katero se sklicuje papež tudi v svoji okrožnici »Quadragesimo anno«, katera uči delavstvo potrpežljivosti in potrpljenja) ne bodo povišali plač. Zboljšali si jih bomo le, če postanemo člani razrednih svobodnih strokovnih organizacij, katere edino se bore za dobrobit delavstva. Stopimo pa tudi v vrste naročnikov delavskega časopisa, v njem dobimo vsa važna poročila, ki se tičejo delavstva. Potom delavskega časopisa bomo spoznali tudi delavsko zakonodajo, samo treba je, da ga vestno prečitamo in vse dobro premislimo.

S svojo pasivnostjo do delavskega pokreta in z lenobo duha škodujemo sebi in svojim sotrpnikom. Zato na delo, drugače bomo pri polnih skladiščih počasi od lakote poginili.

Lesni delavec.

Tudi »Standard« obratuje le delno in je vsled tega nad polovico delavcev že nekaj časa na dopustu. Ostalim delavcem bo delo kmalu poteklo, potem pa se bo obratovanje popolnoma ustavilo. Z gotove strani se sliši, da bodo po novem letu prevzeli podjetje v najem prejšnji lastniki, in da se bo obratovanje zopet redno začelo. Glavno je, da se z rednim obratovanjem čim prej začne in ponovno zaposli vse delavstvo, katero je bilo do zdaj tamkaj zaposleno.

DKD »Enakost« iz Jesenice je priredilo v nedeljo, dne 16. t. m. v društveni dvorani restavracije Semen pevski koncert. Kljub slabemu vremenu se je dvorana skoraj napolnila. Ko se je zastor odgnil, se je v dvorani dvignila Božica Bernardova in stopišva na oder med pevce, jih prav lepo pozdravila z deklamacijo »Družnost«. Nato se je zganilo med pevci in iz njih srede je stopil pesnik in delavski pisatelj Tone Čufar in s prav toplimi besedami pozdravil navzoče in rekel: »Stojimo pred Vami kot društvo Enakost, a upamo da ne bode več dolgo in bomo zopet »Svoboda!« Sodrugi in sodružice v dvorani so to izjavo sprejeli z glasnim odobravanjem na znanje. Kranjski sodrugi in sodružice, želimo da se jesenski spor v najkrajšem času poravnata. Pevci so bili večinoma sami mladi sodrugi in reči moramo vsa čast njim in tudi samouku Milanu Rinaldu, da je s svojo pridnostjo v kratki dobi pol leta podal tako dobro izvajanje pevskega koncerta. Zbor ima dober glasovni material, zlasti dobre prve tenoriste. Kranjski sodrugi in sodružice želimo, da nas posetite kmalu zopet kot jeseniška »Svoboda«. Družnost! Ana B.

Književnost

Tone Čufar: »Polom«, je naslov tridejanske socialni drami, ki je izšla te dni v založbi »Ekonomske enote« v Ljubljani (46 strani, 7 dinarjev). Tone Čufar je star znanec delavskih revij; spočetka je pisal pesmi, pozneje pa se je lotil tudi dram, ki jih je napisal že več in ki so bile že igrane na več delavskih odrih, predvsem na Jesenicah, kjer je Čufar kot tovarniški delavec začel svojo življensko pot. Pričujoča drama obravnava konflikt med delavstvom in upravo neke tovarne v času krize, v katerem delavstvo zahteva že dalj časa izostale plače, ki jih uprava, ki se nahaja pred gospodarstvom, ne ve kod vzeti. Grozi stavka, pripetijo se neki izgredi, ki jih skrajno mesimpatično karikirira zastopnik »Delavskega zaščitnega urada« (?) kot uradni posredovalec v sporu, skuša v svojo korist izrabljati zdaj proti eni, zdaj proti drugi strani. Drama je pisana precej spretno in odrsko učinkovito, vendar še to ne zadostuje za pravo socialno dramo, ki mora imeti tudi neko vodilno in vzgojno idejo. Prav te pa v nji pogrešamo. Edini uspeh, ki bi ga drama mogla imeti, bi bil, da nasemu že itak dovolj razočaranemu delavstvu vzame še zadnje truhice zaupanja do činiteljev, ki imajo nalogo, da se brigajo za njegovo zaščito. Od tu je samo še en korak v anarhijo. Tip Rojnika je nemožec in namenoma izkažen. Nasproti temu je pa Jurman, ki naj bi predstavljal iskrenega revolucionarja, psihološko premalo izklesan in ostaja čisto navaden malkontent, ki mu je oponiranje glavna naloga. Tudi obe ženski vlogi sta prikazani precej naivno, v potencirano temnih barvah. Stilistične in tehnične prednosti te drame bi zaslužile boljšega rižeja, kakor pa smo jih vajeni iz socialističnega romantizma Nemcev pred štiridesetimi leti. Želimo, da nam Čufar, s svojim spretnim peresom, podari prihodnjic idejno kaj boljšega. T. M.

Sport

V poročilu o rezultatu tekme SK Svobode Maribor proti SK Iliriji se je vrnila napaka: polčas ni bil 8 : 1, temveč 7 : 1. — To nedeljo se je odigrala zadnja ligina tekma, in sicer med Ilirijo in Hermesom. Zmagali so po trdem boju Ilirjani s 2 : 1. S to tekmo o ostali Hermežani na zadnjem mestu tabele, naši Svobodaši pa na predzadnjem.

Delavski pravni svetovalec

S podeljeno siromaško pravico sme zahtevati tožnik, ki toži delodajalca pri sodišču izven svojega domovilišča alistalnega bivališča uradnega zastopnika — tudi pri sreskem sodišču.

Delavec zgubil 12.000 Din za nadure

§ 165. c. p. r.

Vprašanje: Pri lesni industriji v Črnomlju sem delal številne nadure in sem zato tožil tvrdko z ubožnim spričevalom na plačilo zneska Din 12.852.— za tri leta nazaj. Po vloženju tožbe pa sem moral k vojakom v Debar in se nisem mogel udeležiti razprave. Komandir je to sporočil sodišču in sem pisal bratu, da bi me on zastopal pri razpravi. Brat pa tudi ni šel k razpravi. Sedaj sem dobil od sodišča sodbo, da se moj tožbeni zahtevek zavrže in sem še jaz obsojen, da moram plačati toženi tvrdki Din 1204.— stroškov, ker je bila proti meni izdana zamudna sodba. Kaj lahko storim proti tej sodbi, ker sem res delal nadure in zato nisem dobil nobenega plačila?

Odgovor: Če ste res opravljali nadure v industrijskem podjetju, bi vam tvrdka na vsak način morala plačati za vso prekournno dnevno delo najmanj 50% povišek meze za tri leta nazaj od dneva izstopa. Takšna meza se lahko iztoži pri sreskem sodišču za poljubno visok znesek, čeprav je sicer pristojno sresko sodišče v splošnem le za zneske do 12.000 Din. Ako ste po vloženju tožbi odšli v vojaško službo v oddaljeni Debar in niste imeli denarja ter dovoljenja, da

bi se mogli osebno udeležiti razprave, ste imeli po § 165, toč. 4 zakonika o sodnem postopanju v civilnih pravnih zadevah pravico, da zahtevate pri sreskem sodišču v Črnomlju postavitev uradnega zastopnika, ki bi vas moral zastopati v pravdi brezplačno. Za take zastopnike se postavljajo uradniki tamošnjega sodišča ali državnega tožilstva. Sodišče bi vam takega zastopnika moralo imenovati in bi vas ta potem zastopal pri razpravi ter proti vam ne bi mogla biti izdana zamudna sodba. Tudi brat bi vas lahko zastopal, če bi mu dali vi pooblastilo, ker je to pri sreskem sodišču dopustno. Vi ste oboje opustili in je zato sodišče smatralo za resnično samo to, kar je navajal zastopnik tožene tvrdke, ki je zahteval, da se vaša tožba kot neresnična odbije in vi obsodite tudi v plačilo stroškov.

Proti tej zamudni sodbi žal nimate nobenega pravnega sredstva, ker ste zamudili predlagati, kakor gori navajamo vašega zastopnika, in boste morali plačati sedaj vi stroške, seveda če imate s čim. Vaš zahtevek Din 12.852 za nadure je definitivno zgubljen.

Morala ameriških vojnih dobičkarjev v luči preiskave

Ameriški senatni odbor, ki preiskuje, kdo je zakrivil, da so se Zedinjene države udeležile svetovne vojne, je napravil veliko »nepredvidnost«. Objavil je namreč imena orožnih in finančnih podjetnikov, ki so v letih vojne zaslužili več kot milijon dolarjev na leto, in se jih lahko šteje med vojne dobičkarje. Objava imen je silno razburila prizadete kapitaliste. Drug za drugim se opravičujejo in taje, da bi bili vojni dobičkarji, ker je očitek tudi v Ameriki očitek nečastnega dejanja sploh, še bolj pa, ker se je prelivala ameriška in črnska kri za tuje interese. Tako navaja poročilo, da je orožni industrijec pomnožil med vojno svoje imetje od 500.000 dolarjev na 200 milijonov.

Večina v objavi navedenih kapitalistov ugovarja obdolžitvi, oziroma se opravičuje. Vincent Astor in večina »užaljenih« se izgovarja, da so del zaslužka porabili za podpiranje prostovoljcev, to je vojske, kar pa v bistvu ne pomeni nič drugega, kakor da so z majhnim delom svojih dobičkov razbremenili državo, da je lažje in bolj opravičeno vodila vojno do sklepa verzajskega miru.

S tem, da so kapitalisti dajali na razpolago par odstotkov dobička ameriški vojski, so vzpodbujali nadaljevanje vojne,

ki jim je donajalo tisočere dobičke. Prejšnji državni zakladni tajnik Milles se izgovarja, da ni bil med vojnimi dobičkarji in se očitek nanaša na njegovega očeta.

Senatni odbor je moral zaradi teh protestov nekoliko izpremeniti objavljeni seznam vojnih dobičkarjev, toda dejstev izpremembe ne odpravljajo in je tudi sicer natančna kontrola nad kapitalističnimi dohodki in dobički.

Preiskava pa nedvomno bolj in bolj potrjuje izjavo angleškega ministra,

da je hujskač na vojno navadno oboroževalni kapitalizem, oziroma vojna industrija.

To je ta preiskava nepobitno dokazala, da si se bojimo, da ameriški re-

žim končno le ne bo obračunal s temi vojnimi dobičkarji tako, kakor bi bilo treba. Ameriški oboroževalni kapital je pognal Zedinjene države v vojno. Torej je bil takrat jako močan in je danes, žal, močnejši, čeprav hoče Roosevelt izvajati navidez nad njim diktaturo.

»Bela knjiga« o nemški šentjernejski noči

Sodrugi senator dr. Jurij Branting je izdal dokumente o noči 30. junija t. l., ko so bili postreljeni zadnji udeleženci pri porazu nemškega parlamenta. O pismu Karla Ernsta smo že poročali. »Bela knjiga« poudarja, da bo dogodek 30. junija pojasnila.

Knjiga obseza prepričevalne dokumente, opisuje aretacijo Röhma in njegovo in usmritev tovarišev. Načrt glede usmritev je bil dobro premišljen. V prejšnji »Modri knjigi« je pojasnjen tudi umor avstrijskega kanclerja dr. Dollfusa, pri katerem se postavlja tudi delovanje grofa Papena v čudno luč. Knjiga je ilustrirana in prikazuje dogodke v sliki. Branting pravi o svoji knjigi: »Bela knjiga je kos resnice. Imela bo globok utisk, kakor so ga imele »Rumene knjige«.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Južno vreme je zavohal »Slovenec« in se je za en dan ogrnil z lažjim plaščem. Ko pa ni hotelo posijati solnce, se je spet oblekel v raševino. Zadnji petek je na svoji prvi strani citiral, — čujte in strmite, — skoraj izključno francoske »židovsko-levičarske« časopise, ki so mu naenkrat postali sila simpatični. Samo za en dan. V soboto je že zopet udrihal po framazonih, židih in boljševikih. No, z nečim mora vendar svoje stolpce napolniti. Ampak ubogi možgani njegovih bralcev.

Znani nemški »Judenfresser«, Julius Streicher, se je na pravnem kongresu v Nürnbergu in na zdravniškem kongresu v Monakovem zavemal za uvedbo smrtno kazni za zločin »izdajstva nad raso«. Rekel je: »Že ena sama kaplja židovske krvi vzbudi v človeku vse zločinske instinkte.« — Kljub temu pa vemo, da je bil znani habsburški konvopivec Harmann, čiste arijske rase

KUPUJTE
V SVOJI ZADRUGI
»DELAVSKE
DOM«
MARIBOR,
FRANKOPANOVA 1

Piguè svila, satin svila, crèpe mongol, crèpe de chine, crèpe georgette, vse po Din 28.—, dokler traja zaloga

Trpin - bazar

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.